

LECTIO QUINTA ET TRICESIMA

XXXV

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Unum fuisse Homēro servum, tres Platōni, nullum Zenōni tradunt. Nemo vero eos miserētur, quod* infelicitur vixerint. Menēnius Agrippa, qui inter patres ac plēbem publicae gratiae sequester fuit, aere collāto funerātus est. Atilius Rēgulus, cum Poenos in Africā funderet, ad senatum scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus; id senatui publice curārī placuit, quoniam* Rēgulus aberat. Scipiōnis filiae ex aerario dotem accepērunt, quia* nihil illis reliquerat pater. Aequum mehercule erat populum Rōmānum tribūtum Scipiōni conferre, cum* a Carthagine semper tribūtum ipse exigeret. O felīces viros puellārum, quibus populus Rōmānus loco soceri fuit!

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Λένε πως ο Όμηρος είχε ένα δούλο, ο Πλάτωνας τρεις κι ο Ζήνωνας κανέναν. Κανείς όμως ας μην τους λυπάται, γιατί τάχα έζησαν δυστυχισμένα. Ο Μενήνιος Αγρίππας, που μεσολάβησε για την κοινή συμφιλίωση ανάμεσα στους πατρικούς και τους πληβείους, κηδεύτηκε με έρανο. Όταν (την εποχή που) ο Ατίλιος Ρήγουλος κατατρόπωνε τους Καρχηδόνιους στην Αφρική, έγραψε στη Σύγκλητο πως ο εργάτης του είχε φύγει και είχε εγκαταλείψει το χωράφι του (το χωράφι είχε εγκαταλειφθεί από αυτόν)· η Σύγκλητος αποφάσισε να αναλάβει το κράτος τη φροντίδα του αγρού, επειδή ο Ρήγουλος βρισκόταν μακριά. Οι θυγατέρες του Σκιπίωνα προικίστηκαν από το δημόσιο ταμείο, επειδή ο πατέρας τους δεν είχε αφήσει τίποτα σε αυτές. Δίκιο ήταν, μα τον Ηρακλή, να πληρώνει φόρο ο ρωμαϊκός λαός στον Σκιπίωνα, αφού οι ίδιοι εισέπρατταν μόνιμα φόρο από την Καρχηδόνα. Ευτυχισμένοι οι άνδρες των κοριτσιών (αυτών), που ο ρωμαϊκός λαός πήρε τη θέση του πεθερού τους! (που τους έλαχε για πεθερός ο ρωμαϊκός λαός!)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Οι **αιτιολογικές προτάσεις** είναι προτάσεις **επιρρηματικές**.
- Δηλώνουν την **αιτία** του περιεχομένου μιας άλλης πρότασης, συνήθως της κύριας.
- Συχνά ο σύνδεσμος **quod** (αλλά και ο **quia**) **συννοδεύεται από διάφορα επιρρήματα** ή εμπρόθετους προσδιορισμούς, π.χ. **propterea quod**, που σημαίνουν «γι' αυτό τον λόγο»

Εισάγονται ➡ quod, quia, quoniam, quando
cum *

* Ο αιτιολογικός **cum** εκφέρεται **πάντοτε με υποτακτική**, επειδή συνήθως η αιτιολογία είναι το αποτέλεσμα μιας εσωτερικής, λογικής διεργασίας.

Εκφέρονται ➡ **Οριστική** ☞ όταν η αιτιολογία είναι **αντικειμενικά αποδεκτή**

➡ **Υποτακτική** ** ☞ όταν η αιτιολογία είναι **υποθετική ή υποκειμενική** (δηλαδή εκφράζει την άποψη του υποκειμένου της κύριας πρότασης)

Παραδείγματα ➡ Tacent **quia periculum metuunt**
Socrates accusātus est **quod iuvenes corrumperet**
Homo punitus est **quod audax erat**
Antonius Cleopatram amavit **quia pulchra erat**
Aequum erat populum tribūtum Scipiōni conferre, **cum* a Carthagine semper tribūtum ipse exigeret.**

** ΟΤΑΝ ΣΤΗΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΥΠΑΡΧΕΙ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ, ΤΗΡΕΙΤΑΙ ΓΕΝΙΚΑ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ο Κανόνας της ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
τηρείται στις δευτερεύουσες προτάσεις
που συντάσσονται με ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ.

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΑΡΚΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ¹	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	⇒ ΣΥΓΧΡΟΝΟ	Rogat quid facias
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ	⇒ ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ	Rogat quid feceris
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ	⇒ ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ	Rogat quid facturus sis

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ²	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	⇒ ΣΥΓΧΡΟΝΟ	Rogavit quid faceres
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ	⇒ ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ	Rogavit quid fecisses
	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΖΥΓΙΑΣ [-urus essem]	⇒ ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ	Rogavit quid facturus esses

¹ ΑΡΚΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ: Ενεστώτας, Μέλλοντας, Συντελεσμένος Μέλλοντας

² ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ: Παρατατικός, Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXXV

quod infelicitur vixerint

- Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση.
- Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quod*.
- Εκφέρεται με υποτακτική επειδή εκφράζει υποκειμενική αιτιολογία και συγκεκριμένα με υποτακτική παρακειμένου *vixerint*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *miseretur*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.

quia nihil illis reliquerat pater

- Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση.
- Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quia*.
- Εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού *reliquerat*, επειδή εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία.

quoniam Regulus aberat

- Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση.
- Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *quoniam*.
- Εκφέρεται με οριστική παρατατικού *aberat*, επειδή εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία.

cum a Carthagine semper tributum ipse exigeret

- Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση.
- Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *cum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική [γιατί ο αιτιολογικός *cum* πάντα συντάσσεται με υποτακτική] και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού *exigeret*, γιατί η αιτιολογική πρόταση εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *aequum erat*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

qui inter patres et plebem publicae gratiae sequester fuit

- Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *Menenius Agrippa*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *qui*.
- Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου *fuit*, γιατί δηλώνει κάτι πραγματικό.

cum Poenos in Africa funderet

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό σύνδεσμο *cum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού *funderet* επειδή εξαρτάται από ρήμα σε χρόνο ιστορικό *scripsit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

quibus populus Romanus loco soceri fuit!

- Δευτερεύουσα αναφορική αιτιολογική προσδιοριστική πρόταση στο *viros*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quibus*
- Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου *fuit*, γιατί δηλώνει κάτι πραγματικό

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

absum, a[b]fui, abesse

accipio, accepi, acceptum, accipere, 3

confero, contuli, collatum, conferre, 3

curo, 1

desero, deserui, desertum, deserere, 3

discedo, discessi, discessum, discedere, 3

exigo, exegi, exactum, exigere, 3

fundo, fudi, fustum, fundere, 3

funero, 1

miseror, miseratus sum, miserari, 1 [αποθ.]

relinquo, reliqui, relictum, relinquere, 3

scribo, scripsi, scriptum, scribere, 3

sum, fui, esse

trado, tradidi, traditum, tradere, 3

vivo, vixi, victum, vivere, 3

Το ουσιαστικό **dos, dotis**, θηλυκό της γ' κλίσης σχηματίζει τη **γενική πληθυντικού σε -ium** [και όχι σε -um]

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXXV στις ζητούμενες πτώσεις.

		ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ
servum	➡			
eos	➡			
qui	➡			
patres	➡			
sequester	➡			
aere	➡			
mercenarium	➡			
rus	➡			
senatui	➡			
dotem	➡			
ipse	➡			
viros	➡			
soceri	➡			

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω τύπων από το μάθημα XXXV.

infelicitur, felices

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	fuisse · να γραφεί το α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού
	miseretur · να γραφεί το α' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
	vixerint · να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
	funderet · να γραφεί το α' ενικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
	scripsit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
	discessisse · να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
	acceperunt · να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
	reliquerat · να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
	conferre · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
	exigeret · να γραφεί το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή

4. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

- i. Πολλοί άνθρωποι λυπούνται τον Όμηρο και τον Πλάτωνα, επειδή δήθεν έζησαν δυστυχισμένοι.

ii. Νομίζουν ότι αυτοί έζησαν δυστυχισμένοι, επειδή δεν είχαν πολλούς δούλους.

iii. Στην κόρη του Σκιπίωνα έδωσαν προίκα από το δημόσιο ταμείο, επειδή ο πατέρας της δεν της είχε αφήσει τίποτα.

iv. Οι Ρωμαίοι ανακάλεσαν τον Αγρίππα στην Ιταλία, γιατί δεν έτρεψε σε φυγή τους Καρχηδονίους.

v. Η Σύγκλητος έδωσε προίκα στις κόρες του Ρήγουλου γιατί ήταν φτωχός.

vi. Οι Ρωμαίοι τιμούσαν τους Έλληνες, γιατί τους δίδαξαν τα γράμματα και τις τέχνες.

5. Να αντικαταστήσετε το *debeo* + *απαρέμφατο*¹ [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ σύνταξη ή ΑΠΡΟΣΩΠΗ.

i. Romani duces tributum Scipioni conferre debebunt.

ii. Urbs Scipionis rus curare debuerat.

¹ Βλ. Lectio XXXIII

6. Από το κείμενο XXXV να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	➡	
	➡	

7. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXXV να γράψετε μία (1) ετυμολογικώς και σημασιολογικώς συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
servum	➡					
funerātus	➡					
populus	➡					

8. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις του κειμένου XXXV της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
publicae	Αφαιρετική πληθυντικού
quibus	Γενική ενικού
loco	Δοτική ενικού
	Αφαιρετική ενικού
	Δοτική πληθυντικού
	Αιτιατική ενικού

9. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✕.

- Nemo vero eos miseretur quod infelicitur vixerint

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>vixerint</i> είναι οριστική συντελεσμένου μέλλοντα		
Ο τύπος <i>miseretur</i> είναι υποτακτική ενεστώτα		

- Scipiōnis filiae ex aerario dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerat pater

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>filiae</i> είναι ονομαστική πληθυντικού		
Ο τύπος <i>illis</i> είναι αφαιρετική πληθυντικού		

10. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή γράφοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Pater rogat quid filius dicit	
Pater rogat quid filius diceret	
Pater rogat quid filius dixerit	
Pater rogat quid filius dicturus esses	

11. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό ή γραμματικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

- i. Multi homines venerunt Agrippam salutatu.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Multi Romani propter bello occisi sunt.

Σφάλμα	Διόρθωση

12. Να αντικαταστήσετε το εμπρόθετο γερονδιακό της πρότασης με δύο άλλους τρόπους, ώστε να δηλώνεται επίσης ο προσδιορισμός του σκοπού.

- Caesar in hibernis vēnit ad hostes pugnandos.

- i. _____
- ii. _____

13. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Magnus numerus hostium ab Antonio in fuga comprehensus est.